

Com comentar una obra escultòrica

Sitio: [Cursos IOC - Batxillerat](#)

Curso: Història de l'art (autoformació IOC)

Libro: Com comentar una obra escultòrica

Imprimido por: Invitado

Día: viernes, 11 de febrero de 2022, 19:44

Descripción

Com comentar una obra escultòrica

Tabla de contenidos

1. Identificació

2. Anàlisi formal i estilístic

2.1. continuació anàlisi formal

3. Funció i significat de l'escultura

4. Context històric i artístic

5. Esquema d'anàlisi d'una escultura

Com comentar una obra escultòrica

En el lliurament anterior hem treballat com comentar una obra d'art de forma general. Tot i això s'ha de tenir present que no podem comentar de la mateixa manera una obra arquitectònica, escultòrica o pictòrica. És per això que en aquest apartat s'explica com comentar una escultura.

Primer de tot s'exposen a tall de redacció els aspectes més rellevants a comentar. En un segon apartat trobareu un esquema que podreu seguir a l'hora de fer un comentari escultòric.

1. Identificació

- En aquest apartat hi consten elements com el nom de l'obra, l'autor, la cronologia, les mides de l'escultura, el lloc on s'ubica... Cal també fer referència a la tipologia d'escultura i al gènere.
- **Tipologia escultòrica:** La identificació de l'obra comporta assenyalar de quin tipus d'escultura es tracta ja que podem trobar-ne de diversos tipus
  - 1) Volum rodó o exempta: és aquella escultura treballada de manera que la podem mirar tot al voltant. De vegades per la part del darrere no està treballada i se'n diu de "volum rodó adossada".
  - 2) Relleu: quan l'escultura queda enganxada al bloc de pedra. En aquest cas a la vegada la podem classificar en:
    - a) alt relleu: si sobresurt de la pedra o fusta com a mínim 3/4 parts de la figura representada.
    - b) mig relleu: quan sobresurt la meitat.
    - c) baix relleu: quan sobresurt menys de la meitat.
    - d) relleu incís: quan les figures no sobresurten del plano de la matèria, sino que estan solcades, com els relleus egipcis.
- **Gènere:** El gènere d'una escultura fa referència a si és de caràcter religiós, commemoratiu, simbòlic, decoratiu, testimonial...
- Finalment cal també indicar si és una escultura de grup, està dempeus, ajaguda, si és eqüestre (és a dir a cavall) un bust, un tors..

David de Miquel Àngel és un clar exemple d'escultura exempta. Per contra els relleus del Partenó sobresurten del mateix bloc de pedra.

Un cop ja hem identificat l'obra ja podem analitzar **els materials**. Aquest apartat el podem incloure en la identificació de l'obra, o bé dins l'anàlisi formal. Els materials en escultura són fonamentals ja que condicionen la tècnica que utilitzarà l'artista.

Tradicionalment els materials petrís, la fusta, el bronze, metalls preciosos i la ceràmica han estat els més utilitzats.

A partir del segle XIX s'introdueixen una sèrie de materials industrials com el ferro fos, la calamina, el guix alemany... Durant el segle XX s'introdueix qualsevol matèria que pugui ser treballada per adoptar forma i mantenir-la com per exemple el cartró-pedra, el plàstic, el ciment, baquelita, filferro, la fibra de vidre...

Cada material ens comunica alguna cosa, ja sigui perennitat, fragilitat, duresa, transparència, opacitat... i sobretot s'ha de tenir present la relació que hi té de cara als continguts.

- Pel que fa l'escultura en fusta, sobretot des del segle XI al segle XIX, ha estat policromada, és a dir, pintada a sobre per a obtenir un major realisme. En aquest cas també cal doncs descriure com és aquesta policromia. A vegades per realitzar-la es fan servir diferents materials com marbres de colors per exemple i així obtenir diferents efectes.

Pel que fa a **les tècniques** n'hi han de diverses segons el material:

- Si s'extreu la matèria (materials durs- pedra, fusta...) és una tècnica d'eliminació o talla, on l'artista va extraient matèria.
- Si el material es fon com per exemple el bronze, és una tècnica a la fosa o a la cera perduda. Primer es realitza un model de cera i a partir d'aquest s'en fan d'altres còpies.
- Si es manipula perquè el material és tou com per exemple el fang és una tècnica de modelatge. Després cal solidificar els materials a partir d'altres temperatures.

- Si és amb ferro és una soldadura i forja...

2.Anàlisi formal i estilístic d'una obra escultòrica

Bàsicament l'estudi d'una escultura es basa en:

• Volum

- Pel que fa a la forma de l'escultura, la més important és la tridimensionalitat o el volum ja que les escultures poden ser vistes des de diferents angles (*la visió*). Així doncs per exemple els relleus i les escultures exemptes adossades tindran una visió frontal o unifacial ja que únicament es poden observar des del mateix punt de vista. Per contra, les escultures exemptes es poden observar desde diversos punts de vista amb el que podem dir que la seva visió és multifacial.
- L'escultura és una forma en l'espai que l'envolta però a la vegada l'espai també s'introdueix en ella i passa a formar-ne part. Així doncs, l'escultura es resol en volums plens i volums vuits que alhora creen espais exteriors i interiors. Aquest concepte d'espai interior, incorporat a l'escultura, és molt important en l'etapa contemporània i la barroca tal com es pot apreciar en les obres que presenten artistes com Juli Gonzalez o Bernini, en les que les obres es tracten amb un volum obert que tindrà diversos punts de vista.

Per exemple: La següent imatge romànica és pràcticament un monobloc i en ella hi predominen les línies verticals. Té quasi bé tot l'espai exterior. Per contra el segon exemple, el *Discòbol de Miró*, incorpora un espai interior entre el torn, el braç esquerra i la cuixa dreta a part de l'espai exterior que l'envolta.

- En els relleus hi ha sempre un espai exterior, però a part, l'artista pot crear un espai pictòric per a donar més profunditat a l'escena. Aquest seria el cas de l'exemple dels relleus de l'Ara Pacis de l'època romana. En el fons s'insinua un paisatge vegetal però el seu punt de vista serà únic, el frontal. El major o menor relleu crea sensació de profunditat.
- Quan l'escultura queda integrada en l'arquitectura sovint aquesta s'ha d'adaptar a un marc concret i això pot alterar les produccions de les figures.

Un exemple en seria aquest timpà gòtic on les figures s'daptaten a les formes geomètriques.

• Moviment / Ritme

- Quan analitzem el ritme d'una escultura ens referim al moviment que es crea en la figura a partir de les corbes que la formen, els plecs, a la distribució de moviments com el contrapposto, la corba praxiteliana...
- També cal tenir present les proporcions i les línies que formen la composició, les línies compositives que poden ser diagonals, verticals, horitzontals, corbes, contracorbes...

• Composició

- La composició fa referència a les línies principals i els volums que defineixen l'escultura. La composició s'adequa a les característiques de cada estil. Així doncs si seguim l'exemple de les obres anteriors, la figura romànica presenta una composició monobloc on preponderen les línies verticals i horitzontals i per contra el Discòbol té una composició basada en un arc que va des del peu esquerre, braç esquerre, braç dret i que acaba en el disc.
- En general una composició pot ser:
  - composició tancada o centrípeta: quan els elements de l'obra miren cap a l'interior de la composició.
  - composició oberta o centrífuga: quan els elements miren cap a l'exterior de l'obra.

Exemples de composició tancada:

Els següents exemples són mostres d'obres amb composició tancada. Per exemple el Kurós d'Anàvissos consta d'una composició tancada i simètrica amb línies compositives verticals. La majestat Batlló tot i tenir la mateixa composició (tancada i simètrica) té però les línies compositives verticals i horitzontals. Pel que fa a la Pietat de Miquel Àngel, tot i tenir una composició tancada en aquest cas és triangular. I Els primers freds, de Miquel Blay tot i tenir composició tancada en aquest cas presenta unes línies diagonals en zig-zag

Exemples de composició oberta:

Els següents exemples són mostres de composició oberta. Per exemple el Discòbol de Miró, té una composició oberta amb línies compositives en zig-zag. El segon exemple, Laocoont i els seus fills, tot i tenir-la oberta està formada per línies diagonals i corbes. En quan a l'escultura d'Apol·lo i Dafne podem comentar que la seva composició és oberta i asimètrica amb línies corbes, diagonals i ascendents. I finalment l'obra de Pau Gargallo, el Profeta presenta també una composició oberta amb línies diagonals i corbes.

Continuació anàlisi formal

- **Simetria/ Asimetria i geometria:**

- En escultura podem trobar que l'obra presenti un eix vertical o horitzontal que divideixi la composició de manera igual i equilibrada (composició simètrica), o bé que ho faci de forma desigual i diferent que respondria a una composició asimètrica
- També hem de tenir present que el volum de la composició pot general formes geomètriques diverses, amb el que cal definir si l'obra pren una forma circular, triangular...

- **Cromatisme i llum**

- La llum, en el cas de l'escultura, normalment és natural, per tant l'artista treballa les diferents parts mirant d'aconseguir l'efecte lumínic per mitjà del reflex de la llum sobre la superfície ja sigui per la disposició dels elements o pel tractament de les superfícies o textures. Així cercarà el contrast de llum per donar més dramatisme o menys segons el vulgui.
- La disposició dels elements verticals, horitzontals o diagonals, tindrà diferent resposta a l'impacte de la llum i produirà zones brillants o zones fosques, la qual cosa remarcarà els volums.
- El tractament de la superfície o l'acabat o polit, és el que produeix les textures. En el cas de l' escultura monocroma, les textures juguen un paper semblant al del color. L'ús del color en l'escultura està orientat a realçar el volum i l'expressió de la composició.

El cap del David de Donatello (esquerra), té un acabat polit, els reflexos són nets. En l'escultura de Rodin, a la dreta, en canvi, la superfície sembla no acabada de polir, però l'artista ho fa voluntàriament per transmetre la sensació d'inmediatesa, de vibració canviant.

- **Perspectiva i línia d'horitzó**

- En el cas dels relleus podem també analitzar els conceptes de perspectiva i línia d'horitzó. En algunes escultures trobem composicions amb perspectiva la qual crea un nou espai. Podem trobar-ne de dos tipus:
Pel que fa a la línia d'horitzó, també en relació amb els relleus, hem d'analitzar si la línia de l'horitzó és alta, mitjana o baixa ja que aquest fet és el que marca l'enquadrament de la composició.
  - geomètrica o lineal: s'intenta crear l'efecte de tridimensionalitat a partir de punts de fuga (aquesta perspectiva es formulà al Quattrocento).
  - jeràrquica o teològica: en aquest cas, en la representació es plasmen els elements segons el pes simbòlic (tant diví com de poder) i no segons les proporcions visuals.

- **Relació amb l'entorn**

- En certes ocasions, les escultures estan incloses en un espai arquitectònic o urbanístic que poden modificar el significat original d'alguns elements, per tal caldrà analitzar la relació que existeix entre l'escultura, l'espai on està inserit i finalment l'equilibri i relació entre l'obra i l'urbanisme que l'envolta.

- **Anàlisi estilístic**

Finalment cal descriure tots aquests elements i fer-ne l'anàlisi estilístic, és a dir, veure finalment a quin estil pertany segons les seves característiques i la seva relació amb l'entorn urbà.

Tots els elements han de ser descrits així com la seva combinació, ja que a cada estil és diferent. S'ha de tenir present que cada moment històric i artístic té una característiques pròpies que el defineixen. Per exemple els volums exteriors d'una església romànica són compactes, geomètrics, amb tendència a la horitzontalitat...en canvi durant el gòtic prima l'aspecte ascensional i els elements verticals.

En resum, una vegada analitzats tots els elements constructius i coneguda la seva composició, s'ha de relacionar l'obra amb un estil en concret i assenyalar quins són els aspectes que són coincidents per tal de poder justificar perquè es classifica l'obra en aquell estil concret.

Per respondre aquest punt cal conèixer molt bé les característiques generals de l'arquitectura de cada estil.

3.Funció i significat de l'escultura

- Les escultures com totes les obres tenen una **funció** per a la qual van ser creades. Una obra pot arribar a tenir més d'una funció, ja sigui decorativa, religiosa, commemorativa, propagandística...
- També és important saber qui la va encarregar, qui era el mecenes...També és important analitzar-ne la seva ubicació i si aquesta ha variat amb el pas del temps.
- Un cop analitzada la funció, cal tractar el significat, cal identificar cada element de l'obra i relacionar-ho amb les fonts icòniques, és a dir, relacionar-les amb obres anteriors, fonts literàries... D'aquesta manera es pot esbrinar el **significat** de l'obra i indicar-ne el tema tot entenent la simbologia que l'autor volia representar.
- Per acabar també cal tractar el significat profund de l'artista, és a dir, el que vol transmetre però no ho fa de forma explícita. Aquest nivell profund de significat pot ser en alguns casos molt evident, en d'altres molt subtil o ocult i està relacionat amb el moment en que l'obra es va crear.

4.Context històric i artístic

Una escultura reflecteix l'època en que fou creada. Cal per tant relacionar l'obra amb el context històric i social així com ubicar-la dins la Història de l'Art. La valoració del context ens porta a relacionar l'obra amb l'època i la societat en la que es va crear.

Quan analitzem el context de l'obra hem de diferenciar entre el context històric i artístic de l'obra:

- Pel que fa al **context històric**, cal destacar en quin moment històric i cultural podem emmarcar l'obra, ja que les obres reflecteixen l'època en que van ser creades. Per tant haurem d'analitzar aspectes com la societat, l'economia, la religió, moment polític...és a dir, hem de relacionar l'obra amb la seva època i societat.

La informació d'aquest apartat en relació a cada obra la podeu trobar al llibre de comentari de fitxes o bé cercant per internet. Cal precisar com a mínim l'època amb una precisió d'un quart de segle. El lloc on s'ubica, l'autor, l'estil o l'escola a la que pertany per poder-ne fer una bona ubicació també ho trobareu a la fitxa corresponent.

Finalment hem d'indicar si aporta elements nous, sent una obra cabdal, o és una obra menor. També és interessant esbrinar qui la va encarregar ja que aquesta informació en dirà el per què: si va ser una persona normalment seria per la seva glorificació, si és un ordre religiós seria per estimular els fidels, o bé si fou un rei podia festejar una victòria...

- En quan al **context artístic** primer de tot comentar que és un apartat que mai podem oblidar d'analitzar ja que és fonamental ubicar l'obra dins la Història de l'Art. Hem d'indicar a quin període pertany i la importància de l'obra dins de la història de l'art i dins la trajectòria de l'autor i si ha sigut rellevant dins la seva època. En aquest apartat també hem de comentar quines influències ha rebut l'obra i quins poden haver sigut els seus models. També cal indicar quines influències ha exercit en el futur i si ha servit de model per alguna obra posteriorment.

ESQUEMA D'ANÀLISI D'UNA ESCULTURA

I. IDENTIFICACIÓ/CATALOGACIÓ/ FITXA TÈCNICA

Nom de l'obra	Tipologia escultòrica
Autor	Mesures
Cronologia	Localització
Material i tècnica	

II. ANÀLISI FORMAL

1. **Composició**
2. **Espai/volum**
3. **Moviment- Ritme**
4. **Simetria/ Asimetria i geometria**
5. **Llum i cromatisme**
6. **Relació amb l'entorn**
7. **Anàlisi estilística**

III. SIGNIFICAT I FUNCIÓ

1. **Significat**

a. Nivell preiconogràfic: és a dir, identificar la representació de cada element.

b. Nivell iconogràfic; és a dir, l'estudi en relació a *les fonts icòniques* o el que és el mateix, les diverses tipologies d'imatges amb la mateixa identificació que es poden trobar en obres anteriors així com en relació a les *fonts literàries* a partir de les quals s'extreu el tema o la significació de l'obra.

c. Nivell iconològic; és a dir, el significat profund que l'artista vol transmetre de manera no explícita.

2. Funció: Funció concreta pel que fou dissenyada, pot tenir més d'un motiu. Pot ser decorativa, estètica, lúdica, religiosa, commemorativa, propagandística, qui l'encarregà...

IV. RELACIÓ AMB EL CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC I VALORACIÓ

1. **Estudi de l'obra dins del moment sociològic i històric**
2. **Relació dins la història de l'art**
  - 2.1. Antecedents artístics.
  - 2.2. Transcendència de l'obra dins la producció de l'autor.
  - 2.3. Transcendència de l'obra i de la producció de l'autor en relació al seu estil o moviment artístic.
  - 2.2. Aportació de l'obra a l'art. Influències posteriors